

กระบวนการสร้างสรรค์โดยเรื่องเล่าข้ามสื่อจากบทพระราชนิพนธ์ สู่ภาพยนตร์สั้นเรื่อง “หายไปเสียแล้ว”

Transmedia Adaptation Creative Process from Royal Literary Work to Short Film “Sai Pai Sia Laew”

มนฤดี ธาดาอำนวยชัย*

ขวัญเรือน กิติวัฒน์**

ธนาพล วัฒนชัย***

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงกระบวนการสร้างสรรค์ภาพยนตร์สั้นเรื่อง “หายไปเสียแล้ว” โดยการดัดแปลงบทพระราชนิพนธ์ซึ่งเป็นสื่อสิ่งพิมพ์เป็นภาพยนตร์สั้นความยาว 15 นาที ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพอาศัยการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสร้างสรรค์ภาพยนตร์สั้นโดยการสัมภาษณ์คณะผู้ผลิตภาพยนตร์สั้นเรื่อง “หายไปเสียแล้ว” การวิเคราะห์เนื้อหาในเอกสารและวีดิทัศน์เบื้องหลังการถ่ายทำ และการประเมินความเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้ชมภาพยนตร์สั้นเรื่อง “หายไปเสียแล้ว” จำนวน 213 คน

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการประกอบสร้างภาพยนตร์สั้นเรื่อง “หายไปเสียแล้ว” เป็นไปตามแนวคิดการประกอบสร้างศิลปกรรมของ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์และกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของศาสตราจารย์กิตติคุณปรีชา เกาทอง โดยกระบวนการสร้างสรรค์เริ่มจากการกำหนดแนวคิด ซึ่งแนวคิดหลักของเรื่อง “หายไปเสียแล้ว” คือ การสำนึกผิด จากนั้นเป็นขั้นตอนของการออกแบบร่าง คือ การพัฒนาบทภาพยนตร์ ไปสู่การพัฒนาแบบ คือ การออกแบบงานสร้างซึ่งเป็นขั้นตอนของการเตรียมการถ่ายทำ การคัดเลือกนักแสดง สถานที่ และการกำหนดงบประมาณ หลังจากการออกแบบงานสร้างแล้วจึงลงมือประกอบสร้าง นั่นคือการถ่ายทำจริง เมื่อถ่ายทำเสร็จนำมาเก็บรายละเอียด คือการดำเนินการหลังการถ่ายทำได้แก่ การตัดต่อภาพและเสียง จนได้ภาพยนตร์สั้นที่พร้อมสำหรับการเผยแพร่ อันเป็นขั้นตอนของการนำเสนอผลงาน หลังการนำเสนอผลงาน ยังมีอีกขั้นสุดท้ายก่อนจบกระบวนการสร้างสรรค์อันได้แก่ การประเมินผล ซึ่งก็คือ การศึกษาความคิดเห็นของผู้ชมภาพยนตร์หลังได้ชมภาพยนตร์แล้ว โดยเป้าประสงค์หลักของการสร้างภาพยนตร์เรื่องนี้คือ มุ่งเน้นให้ผู้ชมตระหนักถึงภัยของยาเสพติด

นอกจากนี้ยังได้ข้อค้นพบเพิ่มเติมว่าปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงในการดัดแปลงสารผ่านสื่อ ได้แก่ สาระสำคัญของเรื่อง ความสมจริงของการถ่ายทอดจินตนาการจากตัวหนังสือออกมาเป็นภาพบนจอภาพยนตร์ และความเข้าใจในธรรมชาติของสื่อที่จะทำการแปลงสาร

* ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันกษัตริย์

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประธานหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สถาบันกษัตริย์

*** อาจารย์ประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์ สถาบันกษัตริย์

ในกรณีของภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายไปเสียแล้ว” เป็นบทพระราชนิพนธ์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2515 เมื่อนำมาดัดแปลงเป็นภาพยนตร์สั้นเพื่อนำเสนอใน พ.ศ. 2559 ต้องมีการปรับปรุงบ้างเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันซึ่งจะทำให้คนดูเข้าถึงได้ง่ายกว่าจึงมีการดัดแปลงเนื้อหาบางส่วนแต่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงแนวคิดและเส้นเรื่องหลัก ๆ อันเป็นจินตนาการอันทรงคุณค่าของผู้ประพันธ์ แต่ถ่ายทอดจินตนาการจากตัวหนังสือให้มาเป็นสื่อภาพยนตร์ที่มีการนำเสนอในรูปแบบภาพเคลื่อนไหวที่มีเสียงประกอบ อาจกล่าวได้ว่าการถ่ายทอดจินตนาการจากตัวหนังสือมาเป็นสื่อภาพประกอบเสียงนั้นต้องเคารพจินตนาการอันทรงคุณค่าของผู้ประพันธ์ไว้ ไม่บิดเบือนข้อเท็จจริงหลัก หากจะมีการดัดแปลงก็จะเป็นการปรับเปลี่ยนรายละเอียดด้านบริบททางสังคมเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยของการนำเสนอ และคำนึงถึงความสมจริงของเรื่องที่ทำให้ผู้ชมมีความเชื่อในเรื่องที่นำเสนอมากที่สุด ในส่วนความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อภาพยนตร์สั้นเรื่องนี้ พบว่า เนื้อหาของภาพยนตร์มีความเหมาะสมและสมจริง มีเนื้อหาที่ดีและมีคุณค่าทำให้มีความเกรงกลัวต่อภัยของยาเสพติด

คำสำคัญ: กระบวนการสร้างสรรค์ / การปฏิบัติการสร้างสรรค์ / การดัดแปลงข้ามสื่อ

Abstract

This research aimed at studying the creative process applying the transmedia adaptation approach from print media to short film “Too late” (Sai Pai Sia Laew)

Qualitative research approach was applied based on the data of creative works action collected from production crews’ depth interviews, an analysis of production reports and behind the scenes video clip and evaluation of audiences’ opinions towards the film after watching the whole film.

Results indicated that the creation process of “Too late” short film started from design conception which is “Penitence”. Once getting the main concept of the story then the next step was design visualization that is script development then continued to design development which is the production design including the preproduction process which consisted of casting, location sculpting and budgeting. After that it was ready to shoot the film. Once the shooting was finished, the file was sent to the lab for visual and sound editing. This process was design refinement. On this stage, the film was finished and ready for presentation and evaluation.

The evaluation technique for this research was to explore the audiences’ opinions toward the short film after viewing the whole film. Samples thought this story is suitable, good and worth to produce as short film and the content made them afraid of the drug dangers.

Short film “Sai Pai Sia Laew” is Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn’s work which was written in 1972, when adapting to short film, there needs to be some adaptations. This is to comply with current social context and can facilitate audiences’ understandings. The adaptation was just some little changes in time and space dimension not the main concept and storyline which is invaluable imagination of the writer. The

main purpose for this adaptation is to transmit imagination from written media to audio-visual media. It is required to respect the imagination of original writer. The main fact and idea should not be distorted. What can be adapt is social context to fit with the time and space of film distribution and audiences, also the film production crew should concern about the visualization to transform the imagination in the written media to present in the film and to make audiences believe in the content.

Keywords: Creative Process / Creative Practice / Transmedia adaptation

บทนำ

ปัจจุบันเรากำลังเดินทางเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ยุคที่มีช่องทางการสื่อสารใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมาย พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของผู้คนเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทำให้คนทำงานด้านสื่อต้องปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ในอดีตการสร้างสรรค์เนื้อหาผ่านสื่อจะเน้นการสร้างสรรค์เพื่อสื่อใดสื่อหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ในปัจจุบันเราสามารถสร้างสรรค์เนื้อหาเพื่อนำเสนอผ่านสื่อหลาย ๆ ช่องทางในเวลาเดียวกัน

ปัญหาสำหรับคนทำสื่อในปัจจุบันจึงไม่ใช่ปัญหาเรื่องช่องทางการนำเสนอซึ่งถูกจำกัดเหมือนในอดีตต่อไป แต่ปัญหาสำคัญคือ การให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่จะนำเสนอ ซึ่งในแต่ละวันเราจะพบว่ามีภาพยนตร์นำเสนอผ่านโรงภาพยนตร์ โทรทัศน์ และสื่อออนไลน์มากขึ้น จำนวนละครที่ผลิตขึ้นเพื่อเผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ดิจิทัลมีจำนวนมากขึ้นอันเนื่องมาจากจำนวนสถานีที่เพิ่มมากขึ้น การสร้างสรรค์เนื้อหาผ่านสื่อจึงมีการแข่งขันกันสูง ผู้ผลิตต้องพยายามคิดสร้างสรรค์เนื้อหามาถ่ายทอดเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ชมให้ทันเวลา ด้วยเหตุนี้ผู้สร้างสรรค์เนื้อหาจึงต้องค้นคว้าหาเรื่องเล่าประเภทต่าง ๆ มาถ่ายทอดเป็นผลงานสร้างสรรค์ไม่ว่าจะเป็นการนำเสนอในรูปแบบของภาพยนตร์หรือละคร

เรื่องเล่าที่มีการนำมาสร้างสรรค์เป็นละครโทรทัศน์หรือภาพยนตร์โดยมากมักจะเป็นเรื่องเล่าที่เป็นผลงานผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ มาก่อน อาทิ นวนิยาย เรื่องสั้น ละครวิทยุ หนังสือ หรือ พงศาวดาร ในการนำเอาเรื่องเล่าต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์มาถ่ายทอดผ่านช่องทางสื่อที่นำเสนอทั้งภาพและเสียงอย่างละครโทรทัศน์หรือภาพยนตร์จึงจำเป็นที่จะต้องมีการดัดแปลงเนื้อหาเพื่อให้เหมาะสมกับธรรมชาติของสื่อ โดยเฉพาะการดัดแปลงเนื้อเรื่องจากสื่อสิ่งพิมพ์ซึ่งเป็นสื่อที่ใช้ทักษะทางการอ่านและจินตนาการภาพในหัวตามสิ่งที่ได้อ่าน มาเป็นสื่อละครโทรทัศน์หรือภาพยนตร์ที่มีทั้งภาพและเสียง การถ่ายทอดจินตนาการของผู้เขียนออกมาเป็นภาพที่เป็นรูปธรรมมากขึ้นในภาพยนตร์หรือละครโทรทัศน์จึงเป็นสิ่งจำเป็นหรือหัวใจสำคัญของการดัดแปลงเรื่องเล่าข้ามสื่อ

Henry Jenkins (2007) กล่าวถึงการดัดแปลงเรื่องข้ามสื่อว่าเป็น กระบวนการซึ่งองค์ประกอบสำคัญของนิยายได้รับการเผยแพร่อย่างเป็นระบบในช่องทางต่างๆ เพื่อวัตถุประสงค์ในการสร้างสรรค์ประสบการณ์บันเทิงที่เป็นเอกภาพและสอดคล้องประสานกัน สื่อแต่ละสื่อช่วยเปิดเผยเรื่องราวที่เหมาะสมกับธรรมชาติของสื่อแต่ละประเภท ซึ่งต่อมาในปี 2011 เขาได้ให้แนวคิดเสริมในเรื่องการดัดแปลงข้ามสื่อว่าเป็นการไหลของเนื้อหาผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ หรืออีกนัยหนึ่งคือ การนำเรื่องเล่าเดียวกันจากสื่อหนึ่งมาเล่าซ้ำในอีกสื่อหนึ่ง ซึ่งเมื่อนำไปเผยแพร่ในอีกสื่อหนึ่งจะต้องมีการตีความเพิ่มเติม ตัวอย่างเช่น การแปล Harry Potter จากหนังสือเป็นภาพยนตร์หลาย ๆ ภาค หมายถึง การคิดให้ลึกโดยละเอียดว่า ฮอควอร์ดคร่อมหน้าตาอย่างไร หากจะปรากฏบนแผ่นฟิล์มภาพยนตร์ เพราะในนิยายเป็นการจินตนาการผ่าน

ตัวหนังสือ ผู้กำกับศิลป์หรือผู้ออกแบบงานสร้างต้องขยายและเพิ่มเติมในส่วนนี้ลงไปในกระบวนการสร้างสรรค์ภาพให้ปรากฏ การดัดแปลง (Adaptation) และการเพิ่มส่วนขยาย (Extension) จึงเป็นสองข้อที่ผู้สร้างสรรค์ภาพต้องหาจุดกึ่งกลางให้พบ

นอกจากที่ Henry Jenkins ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว นักทฤษฎีด้านการเขียนบท Syd Field (2005) ได้กล่าวถึงเรื่องการดัดแปลงว่า เมื่อเราทำการดัดแปลงนิยายให้เป็นบทภาพยนตร์ เราต้องพิจารณาว่างานนั้นเป็นบทดั้งเดิมซึ่งอาศัยพื้นฐานจากวัตถุอื่น ๆ เราไม่สามารถดัดแปลงนิยายหรือวรรณกรรมโดยยกมาทั้งหมดได้ ดังเช่นที่ ฟรานซิส ฟอร์ด คอปโปลา เรียนรู้เมื่อเขาดัดแปลงเรื่อง “The Great Gatsby” จากบทประพันธ์ของ F. Scott Fitzgerald เขาเขียนบทภาพยนตร์โดยยึดตามต้นแบบทั้งหมด ผลที่เกิดขึ้นคือภาพยนตร์ล้มเหลวโดยสิ้นเชิง

การดัดแปลงต้องอาศัยทั้งทักษะและความท้าทาย คำว่า “ดัดแปลง” (to adapt) หมายถึง การเปลี่ยนจากสื่อหนึ่งไปยังอีกสื่อหนึ่ง เป็นความสามารถที่จะทำให้เหมาะสมหรือพอดีโดยการเปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยนขยับขยายบางอย่างเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในการทำหน้าที่และรูปแบบเชิงโครงสร้าง โดยอาจเริ่มต้นจาก นิยาย หนังสือ บทละครเวที บทความหรือเพลง ซึ่งเหล่านี้คือวัตถุดิบและไม่มีอะไรมากกว่านั้น

ในการดัดแปลงนิยายมาสู่ภาพยนตร์ เราไม่สามารถนำเอารายละเอียดทั้งหมดในนิยายมาใส่ในภาพยนตร์ได้ แต่เราก็ต้องไม่ละเลยถึงพันธะที่เกี่ยวข้องระหว่างนิยายและภาพยนตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้ชมที่เปิดรับทั้งสองสื่อ เพราะทั้งสองสื่อยังคงทำงานร่วมกันในหัวใจของผู้ชม ยังส่งอิทธิพลต่ออารมณ์และวิถีที่เขารับรู้ถึงงานสร้างสรรค์ทั้งสองชิ้น

ในการดัดแปลงเนื้อหาข้ามสื่อ เช่น จากนวนิยายสู่ภาพยนตร์ต้องมีการดัดแปลงเนื้อหาให้เหมาะสมกับสื่อที่ถูกเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากรูปแบบหรือประเภท (Form/Genre) ของสื่อมี “ตรรกะ” ของตน โดยเฉพาะตามวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร วัตถุประสงค์ของสื่อ และธรรมชาติในการสื่อสารนั้น ๆ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ รูปแบบหรือประเภทของสื่อเกิดขึ้นจากการผสมผสานของเนื้อหา (Message) กับตัวสื่อ (Channel) อันเป็นความหมายของคำว่า “สื่อ” (Media) (ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์และคนอื่น ๆ, 2543, น. 25)

กล่าวคือในการดัดแปลงข้ามสื่อจำเป็นต้องมีสัมพันธภาพ (Intertextuality) ระหว่างตัวบท ต้นทาง และตัวบทปลายทาง ตัวบทแรกเริ่มเลยคือ “ตัวบทต้นทาง” และตัวบทที่ถูกสร้างต่อยอดมาจากตัวบทแรกว่า “ตัวบทปลายทาง” คือมีการดัดแปลงองค์ประกอบบางอย่างของตัวบทต้นทางเพื่อให้มีความเหมาะสมกับธรรมชาติของตัวบทปลายทางนั้นๆ นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างสิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นกับตัวบทปลายทางอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามก็จะต้องมีองค์ประกอบบางอย่างที่คงเดิมไว้เพื่อให้ผู้รับสารที่สัมผัสกับตัวบทปลายทางเกิดความคุ้นเคยมากพอที่จะเข้าใจตัวบท จากตัวบทต้นทางไปสู่ตัวบทปลายทางนั้นอาจมีการดัดแปลงบางส่วน บางส่วนยังคงไว้ บางส่วนได้รับการขยายความเพิ่มและบางส่วนถูกตัดออกไป ทั้งหมดนี้ได้กระทำก็เพื่อให้เหมาะสมกับธรรมชาติของสื่อที่นำเสนอตัวบทปลายทาง

การสร้างสรรค์งานโดยการดัดแปลงเนื้อหาข้ามสื่อจึงเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับผู้สร้างสรรค์สื่อในยุคปัจจุบันควรศึกษาอันเนื่องมาจากจะได้ใช้เป็นแนวทางหนึ่งของการปรับตัวและเรียนรู้การถ่ายทอดเรื่องราวให้เหมาะสมกับธรรมชาติของสื่อโดยยังรักษาคุณค่าของเรื่องดั้งเดิมไว้

ในปีการศึกษา 2558 ซึ่งตรงกับปีที่มีสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ 60 พรรษา สถาบันกษัตริย์ได้ร่วมเฉลิมพระเกียรติในการเผยแพร่พระอัจฉริยภาพทางการประพันธ์ให้ปรากฏ จึงได้อัญเชิญบทพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เรื่อง “สายไปเสียแล้ว” มาให้นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ผลิตเป็นภาพยนตร์สั้น เนื่องจากบทพระราชนิพนธ์ฯ ทรง

ประเด็นในการศึกษา

1. การสร้างสรรค์ด้วยการดัดแปลงข้ามสื่อจากบทพระราชนิพนธ์สู่ภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายไปเสียแล้ว” มีกระบวนการอย่างไร
2. องค์กรความรู้ที่ได้รับจากกระบวนการสร้างสรรค์โดยการดัดแปลงข้ามสื่อจากบทพระราชนิพนธ์สู่ภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายไปเสียแล้ว” มีอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการสร้างสรรค์โดยการดัดแปลงเรื่องข้ามสื่อจากบทพระราชนิพนธ์สู่ภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายไปเสียแล้ว”
2. เพื่อสร้างองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์งานข้ามสื่อจากบทพระราชนิพนธ์สู่ภาพยนตร์สั้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานด้วยการดัดแปลงข้ามสื่อจากบทประพันธ์สู่ภาพยนตร์สั้น
2. ทำให้เข้าใจถึงกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะด้วยการดัดแปลงเรื่องเล่าข้ามสื่อ

คุณค่าในด้านเนื้อหาสาระสะท้อนถึงโทษของยาเสพติด ที่ส่งผลร้ายต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม และยังแทรกคำสอนในเรื่อง การเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ไปค้าขายยาเสพติด เป็นความผิดทางกฎหมาย มีโทษทัณฑ์กำหนดไว้สูงสุดถึงประหารชีวิต การดัดแปลงบทพระราชนิพนธ์เป็นภาพยนตร์สั้นความยาว 15 นาที สะท้อนถึงแนวคิดด้านการเล่าเรื่องข้ามสื่อ (Transmedia Storytelling) จากบทพระราชนิพนธ์เรื่องสั้นในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์สู่การสร้างสรรค์ภาพยนตร์สั้นซึ่งเป็นสื่อที่นำเสนอทั้งภาพและเสียง

การศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายไปเสียแล้ว” จึงเป็นกรณีตัวอย่างในการศึกษาถึงกระบวนการสร้างสรรค์โดยการดัดแปลงเนื้อหาข้ามสื่อจากบทพระราชนิพนธ์สู่ภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายไปเสียแล้ว” เพื่อเป็นแนวทางในการบูรณาการระหว่างแนวคิดเรื่องกระบวนการประกอบสร้างงานศิลปกรรมและการเล่าเรื่องข้ามสื่ออันเป็นองค์ความรู้ใหม่ของสาขาวิชาต่อไป

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยครั้งนี้อาศัยแนวคิดด้านการประกอบสร้างงานศิลปกรรม และกรอบแนวคิดด้านการดัดแปลงข้ามสื่อมาบูรณาการเป็นกรอบแนวคิดของงานวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1 แนวคิดการประกอบสร้างงานศิลปกรรม

แนวทางที่สาขาศิลปะใช้ในการพัฒนาองค์ความรู้มีสองรูปแบบหลัก คือ การสร้างสรรค์ศิลปะวิชาการ สร้างสรรค์ศิลปะ-วิจัยและการวิจัยศิลปะ การสร้างสรรค์ศิลปะ-วิจัย (Practice-led หรือ Practice-based) เป็นการทำงาน

สร้างสรรค์โดยให้การปฏิบัติเป็นเครื่องมือนำไปสู่ความรู้ใหม่ในสาขานั้นๆ ผลสรุปของการสร้างสรรค์คืองานสร้างสรรค์ ผลสรุปเป็นงานวิจัยก็คือ งานวิจัย ส่วนการวิจัยศิลปะ หรือ Research/Theoretical Practice เป็นการศึกษาหรือการค้นคว้าอย่างมีระบบด้วยวิธีวิทยาการวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลคำตอบหรือข้อสรุปรวมที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการหรือเอื้อต่อการนำวิชาการนั้นไปประยุกต์

<p>การกำหนดแนวคิด (Design conception)</p>	<p>ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์ ได้อธิบายถึงกรอบคำอธิบายทางวิชาการในการประกอบสร้างงานศิลปกรรม (ศิลปวัตถุ-ศิลปะการแสดง) เพื่อวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ศิลปะ-วิจัย 7 ขั้นตอน ไว้ดังต่อไปนี้</p>
<p>การออกแบบร่าง (Design visualization)</p>	<p>1. การกำหนดแนวคิด (Design conception)</p> <p>1.1 ความคิดที่จะสร้างสรรค์งานชิ้นนี้เกิดจากสิ่งใดบ้าง</p> <p>1.2 การนำความคิดจากสิ่งเหล่านั้นมาประมวลกันเป็นแนวคิดของท่านมีวิธีการอย่างไร</p>
<p>การพัฒนาแบบ (Design development)</p>	<p>1.3 แนวคิดที่เกิดขึ้นมักมีหลายแนว ท่านเลือกแนวใดมาพัฒนา เพราะเหตุใด และมีวิธีการอย่างไร</p> <p>1.4 แนวคิดของท่านมักมีกรอบความคิดกำกับ ท่านจำกัดขอบเขตของงานศิลปกรรมอย่างไร</p>
<p>การประกอบสร้าง (Design construction)</p>	<p>2. การออกแบบร่าง (Design visualization)</p> <p>2.1 การออกแบบร่าง เป็นการแปรความคิดในข้อที่ 1 ให้เป็นรูปร่างชัดเจนแทนคำอธิบาย ท่านแปรอย่างไร</p> <p>2.2 การออกแบบร่างอาจมีหลายชิ้นเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ จากนั้นท่านเลือกแบบใดแบบหนึ่งมาพัฒนาต่อ ท่านมีเหตุผลทางวิชาการในการเลือกอย่างไรเปรียบเทียบให้เห็นชัดเจน</p>
<p>การเก็บรายละเอียด (Design Refinement)</p>	
<p>การนำเสนอผลงาน (Design presentation)</p>	
<p>การประเมินผล (Design evaluation)</p>	
<p>3. การพัฒนาแบบ (Design development)</p>	
<p>3.1 การพัฒนาแบบร่างที่เลือกแล้วในข้อที่ 2 ให้เป็นแบบจริงที่มีรายละเอียดครบถ้วนมีขั้นตอนอย่างไร</p>	
<p>3.2 การทำแบบจริงต้องคำนึงถึงปัจจัยในการประกอบสร้างหลายอย่าง อาทิ วัสดุ วิธีการ ขั้นตอนการทำงาน เทคนิคพิเศษ รายละเอียดที่สำคัญ การปรับแบบให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ท่านใช้วิชาการในแต่ละขั้นตอนอย่างไร อธิบายการปรับทั้งที่สำเร็จและไม่สำเร็จหรือสำเร็จน้อยกว่าที่ท่านมุ่งหวัง</p>	
<p>3.3 การทำแบบจริงมีการเขียนแบบรายละเอียดเท่าจริงในบางรายการเพื่อให้นำไปใช้ในการประกอบสร้างได้แม่นยำ ท่านมีวิธีเขียนแบบรายละเอียดที่วุ่นวายอย่างไร</p>	
<p>3.4 การทำแบบจริงบางกรณีมีการทำหุ่นจำลองย่อส่วนบ้างเท่าจริงบ้างแล้วแต่กรณี ท่านเลือกทำชนิดใดชนิดหนึ่งหรือไม่เพราะเหตุใด หากทำมีขั้นตอนและวิธีการอย่างไร</p>	
<p>4. การประกอบสร้าง (Design construction)</p>	
<p>4.1 การประกอบสร้างเป็นการผลิตผลงานจริง ท่านต้องจัดเตรียมปัจจัยต่าง ๆ ในการประกอบสร้าง</p>	
<p>4.2 การประกอบสร้างมีขั้นตอนโดยละเอียดอย่างไรบ้าง แต่ละขั้นตอนมีความสำคัญอย่างไร</p>	
<p>4.3 ในระหว่างการประกอบสร้างมักมีปัญหาเกิดขึ้นในลักษณะต่าง ๆ ค้นพบเหตุแห่งปัญหาและใช้หลักวิชาใดแก้ไขให้สำเร็จลุล่วง</p>	
<p>4.4 การประกอบสร้างอาจทำให้ได้ประสบการณ์ใหม่ ๆ ถอดประสบการณ์เหล่านั้นมาได้หรือไม่ อย่างไร</p>	

5. การเก็บรายละเอียด (Design Refinement)

5.1 การเก็บรายละเอียดเป็นขั้นตอนสำคัญที่ทำให้ผลงานศิลปะสมบูรณ์ ท่านได้ทำงานขั้นตอนนี้อย่างไรบ้าง แต่ละขั้นตอนมีวิธีการเก็บรายละเอียดอย่างไร

5.2 ผลของการเก็บรายละเอียดทำให้งานศิลปะดีขึ้นกว่าก่อนเก็บรายละเอียดอย่างไร

5.3 การเก็บรายละเอียดมีความรู้ใหม่ที่ท่านพบหรือไม่ อะไรบ้าง

6. การนำเสนอผลงาน (Design presentation)

6.1 ผลงานศิลปะกรรมย่อมมีรูปลักษณ์แตกต่างกันไปตามสาขาวิชาและเฉพาะชิ้นงาน ซึ่งต้องนำผลงานมาเสนอให้สาธารณชนได้ดูได้ฟัง ดังนั้นการนำเสนอผลงานจึงต้องมีวิธีการที่เหมาะสม ท่านมีวิธีการนำเสนออย่างไรบ้าง และวิธีที่ท่านตัดสินใจเลือกทำนั้นคืออะไร

6.2 การตัดสินใจเลือกบุคคล วันเวลา สถานที่ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำเสนอผลงาน

6.3 การประมาณการผลลัพธ์และผลที่ได้รับจริง (จำนวนวัน เวลา รอบที่แสดง คนดู ฯลฯ)

7. การประเมินผล (Design evaluation)

7.1 การประเมินผลควรวัดจากอย่างน้อย 3 กลุ่มคือ ผู้ร่วมงานระดับบริหาร ผู้ร่วมงานระดับปฏิบัติการ ผู้ชมผลงาน

7.2 การประเมินผลผู้ชมควรวัดจากนิทรรศการทางทัศนศิลป์หรือศิลปะการแสดง ควรมีการนับจำนวนและการประเมินความรับรู้ ความคิดเห็น วิธีการควรเป็นอย่างไร เหตุผลในการเลือกวิธีนั้น

7.3 ข้อมูลของผู้ชมควรอภิปรายให้เห็นว่ามีผลอย่างไรต่องานศิลปะกรรมที่จัดแสดง

7.4 ความคิดเห็นของผู้ชมที่กรอกแบบสอบถามหรือเขียนลงในสมุดเยี่ยมชมเป็นอย่างไรและสะท้อนแนวทางอะไรต่องานศิลปะกรรมที่แสดง

2. แนวคิดเรื่องการประกอบสร้างงานศิลปะกรรมของศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์
มีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการสร้างสรรค์งานศิลปะโดยศาสตราจารย์ปรีชา เกาทอง ซึ่งได้กล่าวว่าในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะมีกระบวนการที่สำคัญดังนี้คือ (1) แรงดลใจ (2) แนวคิด (3) ทัศนคติความเชื่อ (4) การตีความ (5) รูปแบบ (6) แนวเรื่อง (7) การแสดงออก (8) เนื้อหาสาระ ใน 4 ขั้นตอนแรกนั้นสามารถรวมเป็นกระบวนการหาความคิดสำหรับการสร้างสรรค์งานศิลปะโดยต้องตอบคำถามในประเด็นต่อไปนี้

- คิดจะทำเรื่องอะไร ทำไม
- เรื่องที่ทำมีความสำคัญอย่างไร เพราะอะไร ทำไม
- เรื่องที่ทำมีหลักการเหตุผลอย่างไร เพราะอะไร ทำไม
- เรื่องที่ทำมีเหตุผลอ้างอิงอย่างไร เพราะอะไร ทำไม
- เรื่องที่จะทำมีจุดเด่น จุดประสงค์ อย่างไร เพราะอะไร ทำไม
- เรื่องที่จะทำมีขอบเขตแค่ไหน เพราะอะไร ทำไม

ในขั้นตอนที่ 5-7 รวมเป็นกระบวนการสร้างรูปแบบของผลงาน โดยเน้นประเด็นต่อไปนี้

- เรื่องที่จะทำมีรูปแบบ วิธีการอย่างไร เพราะอะไร ทำไม
  - เรื่องที่จะทำมีแนวเรื่องอย่างไร เพราะอะไร ทำไม
  - เรื่องที่จะทำมีเทคนิค วิธีการ ขั้นตอนการแสดงผลออกแบไปไหน อย่างไร เพราะอะไร ทำไม
- และขั้นตอนสุดท้าย คือ เนื้อหาสาระ เป็นกระบวนการสร้างความหมายที่ให้ความสำคัญว่า เรื่องที่จะทำ

ต้องการให้มีผลสรุป เป้าหมายและเนื้อหาสาระเป็นอย่างไร เพราะอะไร ทำไม เพื่ออะไร ซึ่งเปรียบได้กับการวิเคราะห์ สรุปประเมินผล และอภิปรายผล แนวทางในการประกอบสร้างงานสร้างสรรค์ทั้งสองข้างต้นจะได้นำมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลกระบวนการสร้างสรรค์ภาพยนตร์สั้นต่อไป

3. แนวคิดเรื่องการดัดแปลงข้ามสื่อ

Henry Jenkins (2007) กล่าวถึงการเล่าเรื่องข้ามสื่อว่าเป็น กระบวนการซึ่งองค์ประกอบสำคัญของนิยายได้รับการเผยแพร่อย่างเป็นระบบในช่องทางต่างๆ เพื่อวัตถุประสงค์ในการสร้างสรรค์ประสบการณ์บันเทิงที่เป็นเอกภาพและสอดคล้องกัน สื่อแต่ละสื่อช่วยเปิดเผยเรื่องราวที่เหมาะสมกับธรรมชาติของสื่อแต่ละประเภท ตัวอย่างเช่น ภาพยนตร์เรื่อง The Matrix ข้อมูลสำคัญของภาพยนตร์ได้รับการถ่ายทอดผ่านภาพยนตร์ 3 เรื่อง แอนิเมชันขนาดสั้น หนังสือการ์ตูนและวิดีโอเกม ไม่มีสื่อใดเพียงสื่อเดียวที่สามารถให้ข้อมูลที่จำเป็นที่ทำให้เข้าใจจักรวาลของ The Matrix

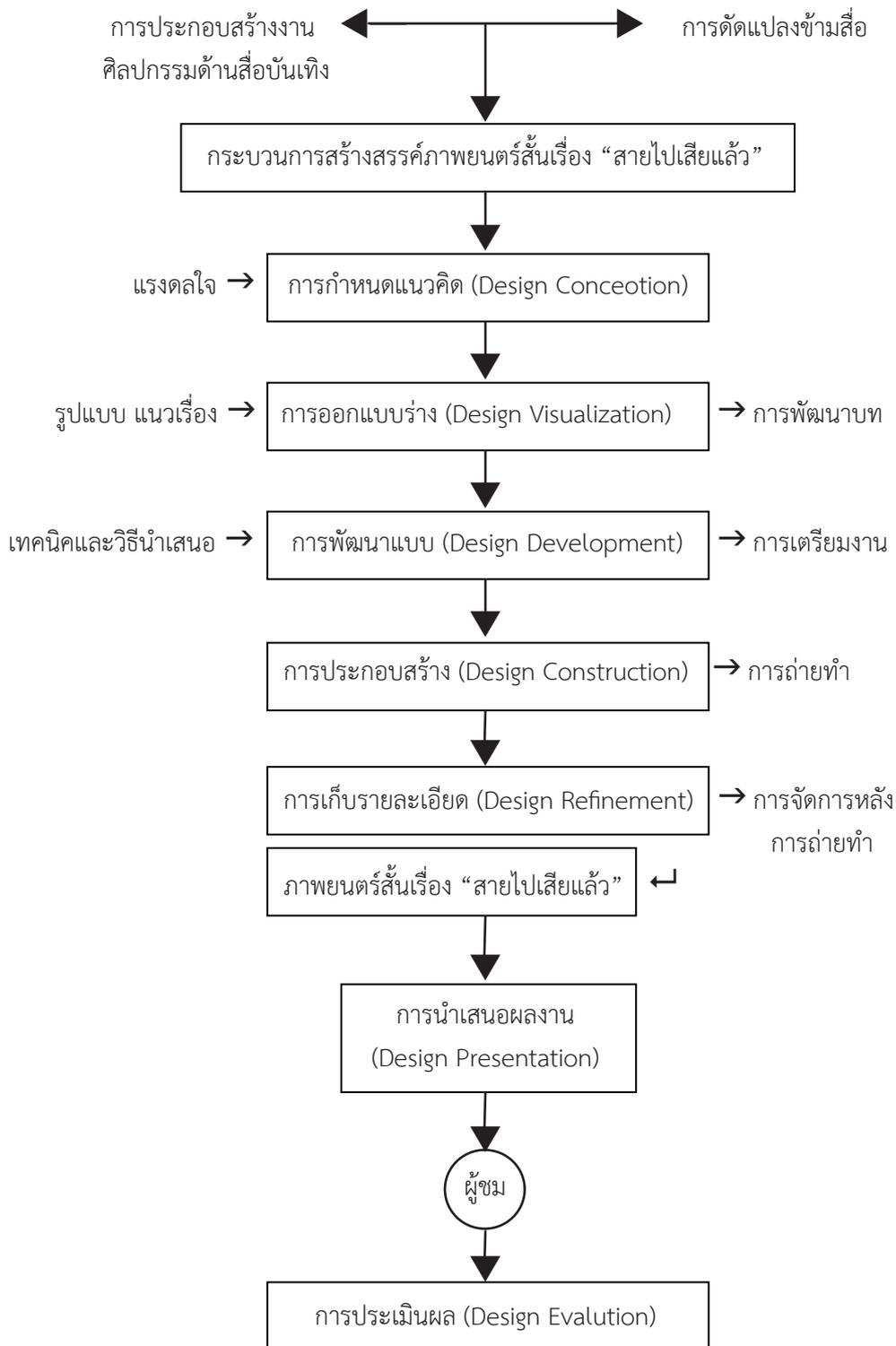
ส่วนขยายอาจมีหลายหน้าที่ ตัวอย่างเช่น บีบีซีใช้ละครวิทยุในการรักษาความสนใจของผู้รับชมในเรื่อง Doctor Who เป็นเวลานานนับ 10 ปี ระหว่างที่ไม่มีตอนใหม่ๆผลิตออกฉายทางโทรทัศน์ ส่วนขยายนี้จะทำให้มีมุมมองของตัวละครและแรงจูงใจ เช่นในกรณีของเว็บไซต์ Dawson's Creek และ Veronica Mars ซึ่งสร้างสรรค์ข่าวใหม่ๆหรือวารสารที่เกี่ยวกับตัวละครเหล่านี้ และอาจนำเสนอแง่มุมของโลกในนิยาย เช่น เว็บไซต์ของ Daily Planet ตีพิมพ์เรื่องสั้นเผยแพร่ในแต่ละสัปดาห์โดย ดีซีคอมมิคส์ ตลอดจนการนำเสนอ 52 ตอน เพื่อรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วจักรวาลของซูเปอร์ฮีโร่ทั้งหลาย หรืออาจเชื่อมโยงระหว่างเหตุการณ์ที่แสดงในซีรีส์ เช่น The Clone Wars ซึ่งออกอากาศทางการ์ตูนเน็ตเวิร์คเพื่อเชื่อมโยงช่วงเวลาที่เกี่ยวข้องระหว่าง Star Wars II และ III ส่วนขยายเพิ่มเติมความเป็นจริงให้กับโลกนิยายทั้งหมด

กรณีภาพยนตร์สั้น “สายไปเสียแล้ว” เป็นการเล่าเรื่องข้ามสื่อ จาก เรื่องสั้นซึ่งเป็นบทพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มาพัฒนาเป็นบทภาพยนตร์สั้นเพื่อผลิตเป็นภาพยนตร์สั้นความยาว 15 นาทีอันเป็นผลงานสร้างสรรค์

การดัดแปลงเนื้อหาข้ามสื่อ เช่น จากนวนิยายสู่ภาพยนตร์ ย่อมมีการดัดแปลงเนื้อหาให้เหมาะสมกับสื่อที่ถูกเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากรูปแบบหรือประเภท (Form/Genre) ของสื่อมี “ตรรกะ” ของตนโดยเฉพาะตามวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร ไวยากรณ์ของสื่อ และธรรมชาติในการสื่อสารนั้นๆ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ รูปแบบหรือประเภทของสื่อเกิดขึ้นจากการผสมผสานของเนื้อหา (Message) กับตัวสื่อ (Channel) อันเป็นความหมายของคำว่า “สื่อ” (Media) (ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์และคนอื่น ๆ, 2543, น. 25)

การดัดแปลง (Adaptation) คือการดัดแปลงงานสร้างสรรค์รูปแบบหนึ่งสู่อีกรูปแบบหนึ่งโดยการ เติม-ตัด-ทวิ-ทอน-ขยาย-ยุบ หรือสลับลำดับฉาก นาฏการ ตัวละคร สถานที่และบทสนทนา เช่นการทำวรรณกรรมเพื่อการอ่านให้เป็นวรรณกรรมเพื่อการแสดงหรือบทละคร โดย Kenneth (1998 อ้างถึงใน วิชยุตม์ ปุชิตากร, 2556, น. 38) ได้ให้ความเห็นว่า การดัดแปลงเนื้อหา ไม่ได้หมายถึงการลอกเลียนแบบหรือทำสำเนาให้เหมือนกับต้นฉบับแต่หมายถึงการสร้างสรรคงานศิลปะชิ้นใหม่ขึ้นมา

การศึกษาถึงการดัดแปลงบทพระราชนิพนธ์เรื่อง “สายไปเสียแล้ว” จากวรรณกรรมเรื่องสั้นซึ่งเป็นสื่อสิ่งพิมพ์สู่ภาพยนตร์ได้อาศัยแนวคิดการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ กระบวนการผลิตภาพยนตร์ และการเล่าเรื่องข้ามสื่อรวมไปถึงการดัดแปลงเรื่องเล่าข้ามสื่อมาเป็นแนวทางในการวางกรอบแนวคิดสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ต่อไป ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพอาศัยการศึกษาการปฏิบัติงานสร้างสรรค์ภาพยนตร์สั้นซึ่งผู้วิจัยไม่ได้มีส่วนร่วมในฐานะทีมผู้ผลิต เป็นการวิจัยผลงานสร้างสรรค์ของผู้อื่น ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) อาจเรียกได้ว่าเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่พิจารณาจากงานที่ปฏิบัติ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง (Document Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth – Interview) ทีมงานผู้ผลิตภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายไปเสียแล้ว” รวมไปถึงการสำรวจด้วยการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้ชมภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายไปเสียแล้ว” เพื่อประเมินผลของกระบวนการสร้างสรรค์ภาพยนตร์สั้นเรื่องดังกล่าว

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) โดยเป็นการสัมภาษณ์เจาะลึกถึง กระบวนการสร้างสรรค์ภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายไปเสียแล้ว” ประกอบด้วยกลุ่มที่ปรึกษาโครงการ ผู้กำกับภาพยนตร์ ผู้เขียนบทภาพยนตร์ ผู้ช่วยผู้กำกับภาพยนตร์ ผู้กำกับภาพ ผู้อำนวยการสร้างฝ่ายผลิต และผู้จัดหาสถานที่ในการถ่ายทำ

2. กลุ่มตัวอย่างในการสำรวจความเห็นต่อภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายไปเสียแล้ว” โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายผ่านกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ Little Farm Project และนักศึกษาด้านภาพยนตร์จากมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์เจาะลึกสำหรับทีมงานผลิตภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายไปเสียแล้ว” โดยการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการดัดแปลงเนื้อหาภาพยนตร์ กระบวนการผลิตภาพยนตร์ และสิ่งที่ได้รับการผลิตภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายไปเสียแล้ว”

2. แบบสอบถามเป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาความเห็นหลังได้รับชมภาพยนตร์เรื่อง “สายไปเสียแล้ว” โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ส่วน ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ การศึกษา และข้อมูลความคิดเห็น

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเนื้อหาความเหมาะสม และดูความสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีที่ได้ศึกษา

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิโดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้ว ทำการบันทึกข้อมูลในแบบบันทึกการสัมภาษณ์ และทำการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการแบบสอบถามโดยทำการแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างให้ทำหลังการรับชมภาพยนตร์เรื่อง “สายไปเสียแล้ว”

การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล

ประกอบด้วย การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ จากการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) และบทสัมภาษณ์เชิงลึกและการวิเคราะห์เชิงปริมาณ จากแบบสอบถามผู้ชมภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายไปเสียแล้ว”

ผลการวิจัย

การสร้างสรรคภาพยนตร์สั้นเรื่อง “หายไปเสียแล้ว” เป็นการดัดแปลงเนื้อหาจากบทพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี การดัดแปลงบทพระราชนิพนธ์มาสู่ภาพยนตร์จำเป็นต้องเข้าใจประเด็นหลักของเรื่องเป็นอย่างแรก ต้องถอดรหัสโครงสร้างเป็นส่วนๆ อย่างชัดเจน แล้วพิจารณาให้ได้ว่า อันใดเป็นประเด็นหลัก อันใดเป็นประเด็นรองบ้าง และมีกี่ประเด็น การสร้างภาพยนตร์จากเรื่องที่มีอยู่แล้ว เราอาจไม่จำเป็นต้องดำเนินเรื่องตามหนังสือทุกอย่าง แต่ประเด็นสำคัญของเรื่องจะต้องคงไว้อย่างครบถ้วน การถอดรหัสต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์ในการตีความให้กระจ่างในทุกๆ ประเด็น ซึ่งจะช่วยให้เรื่องราวและหนังสือมีความสอดคล้องกันเป็นหนึ่งเดียว แม้จะมีรายละเอียดที่แตกต่างกัน ขั้นตอนในการสร้างสรรคภาพยนตร์สั้นด้วยการดัดแปลงบทพระราชนิพนธ์มาเป็นภาพยนตร์สั้นมีรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

1. การกำหนดแนวคิด (Design conception) ได้แก่ การกำหนดประเด็นสำคัญของเรื่อง ซึ่งประเด็นที่สำคัญที่สุดของเรื่อง “หายไปเสียแล้ว” คือ การสำนึกผิด และกว่าจะสำนึกผิดก็สายไปเสียแล้ว

2. การออกแบบร่าง (Design visualization) ได้แก่ เป็นการแปรความคิดในข้อที่ 1 ให้เป็นรูปร่างชัดเจนแทนคำอธิบาย ซึ่งก็คือการพัฒนาบทภาพยนตร์สั้น โดยมีบางส่วนที่ยังคงยึดตามบทพระราชนิพนธ์และบางส่วนมีการดัดแปลงเพื่อให้การเล่าเรื่องมีความกระชับมากขึ้นเนื่องจากภาพยนตร์สั้นมีเวลาในการนำเสนอที่ค่อนข้างจำกัด ส่วนที่ยึดตามบทพระราชนิพนธ์คือ เรื่องราวการค้าขายของพันและการได้รับพิพากษาให้ได้รับโทษประหารชีวิต ส่วนที่การดัดแปลง ได้แก่ ปีที่เกิดเหตุการณ์โดยผู้เขียนบทได้ปรับให้เรื่องราวเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2546 เนื่องจากในปีดังกล่าวมีการกวาดล้างคดียาเสพติดมากและเป็นปีสุดท้ายที่มีการลงโทษการประหารชีวิตด้วยการยิงเป้า หลังจากนั้นได้เปลี่ยนการลงโทษเป็นการฉีดยา ซึ่งผู้ผลิตมองว่าการลงโทษด้วยการยิงเป้าน่าจะสร้างความรู้สึกและผลกระทบได้มากกว่าการฉีดยา จึงมีการดัดแปลงบทดังกล่าว ในขั้นตอนนี้สิ่งสำคัญคือ ต้องเข้าใจแนวคิดหลักซึ่งเป็นประเด็นสำคัญของเรื่องเล่าเดิม ไม่ว่าจะดัดแปลงส่วนขยายของเรื่องในส่วนใดก็ตามแต่แนวคิดหลักของเรื่องจะต้องคงอยู่ไม่ว่าจะนำเสนอผ่านสื่อใดก็ตาม

นอกจากการปรับยุคของเหตุการณ์แล้วผู้เขียนบทภาพยนตร์สั้นยังปรับให้สภาคบครวของพันมีขนาดเล็กลงกว่าในบทพระราชนิพนธ์ โดยตามบทพระราชนิพนธ์ พันมีน้องห้าถึงหกคน แต่ในภาพยนตร์สั้นมีเพียงแม่และน้องสาวคนเดียว เพราะต้องการสื่อความหมายว่าพันเป็นผู้ชายคนเดียวในครอบครัวจึงต้องรับภาระในการเลี้ยงดูครอบครัวเป็นหลัก และความผูกพันระหว่างพี่ชายกับน้องสาวสามารถสร้างความผูกพันในครอบครัวได้ดีกว่าเพศเดียวกัน อีกทั้งเวลาในการนำเสนอมีเพียง 15 นาทีทำให้ไม่สามารถนำเสนอรายละเอียดของตัวละครได้มาก จึงจำเป็นต้องลดจำนวนตัวละครลง ซึ่งด้วยเหตุที่มีเวลาในการนำเสนอจำกัดทำให้ต้องตัดทอนเรื่องราวในอดีตของพันออก เพราะสื่อภาพยนตร์สามารถย่อระยะเวลาในการเล่าเรื่องได้มากกว่าคำบรรยายในเรื่องสั้น ซึ่งต้องบรรยายให้ผู้อ่านจินตนาการตาม

ในกระบวนการนี้สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การถ่ายทอดจินตนาการออกมาเป็นภาพ (Visualization) ขั้นตอนที่สำคัญสำหรับกระบวนการนี้คือ ต้องอ่านเรื่องแล้วหาแก่นของเรื่อง จากนั้นพิจารณาตัวละครว่าจะนำตัวละครตัวใดมานำเสนอในภาพยนตร์และจะตัดตัวละครใดทิ้งไป ถอดหัวใจของเรื่องแล้วพิจารณาอย่างละเอียดถึงวิธีการเล่าเรื่องเพื่อหาทิศทางว่าจะเดินทางไปไหนในแนวหน้าประเภทไหน แล้วจึงลงมือเขียน

พลีต ตรีตเมนท์ เรื่องราวภูมิหลังของตัวละครหลักและสมทบ แล้วจึงลงมือเขียนบทภาพยนตร์ การตัดตัวละครบางตัวออกไปอาจต้องเอาเรื่องราวบางอย่างของตัวละครนั้นไปใส่ให้กับตัวละครที่ยังอยู่เพื่อให้เรื่องยังมีความสมบูรณ์อยู่

การพัฒนาบทภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายไปเสียแล้ว” ใช้เวลานานถึง 3 เดือนเพราะต้องการที่จะเก็บทุกประเด็นของเรื่องจากพระราชนิพนธ์ให้ครบถ้วน ละเมียดละไม และไม่ละทิ้งความเป็นครอบครัว รวมทั้งการปรับสมดุลของความเป็นดราม่าและแอคชั่นให้เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการสร้างภาพยนตร์ของนักศึกษา โดยให้อยู่ในงบประมาณที่เป็นไปได้และเกิดความซาบซึ้ง เมื่อได้บทภาพยนตร์ร่างสุดท้ายจึงเข้าสู่ขั้นตอนการพัฒนาแบบต่อไป

3. การพัฒนาแบบ (Design development) คือการพัฒนาแบบร่างที่เลือกแล้วในข้อที่ 3. ให้เป็นแบบจริงที่มีรายละเอียดครบถ้วน เป็นขั้นตอนของการนำบทภาพยนตร์สั้นที่สมบูรณ์แล้วกระจายไปยังคณะผู้สร้างสรรค์ภาพยนตร์สั้นในส่วนต่าง ๆ ได้แก่ ฝ่ายคัดเลือกนักแสดง ฝ่ายจัดหาสถานที่ ฝ่ายศิลป์ ฝ่ายผลิต ฝ่ายบริหารจัดการเพื่อเตรียมการก่อนการถ่ายทำ ซึ่งหลักๆสำคัญที่ดำเนินการในขั้นตอนนี้ได้แก่ การกำหนดงบประมาณ การคัดเลือกนักแสดง โดยนักแสดงหลักของเรื่องประกอบด้วย พัน แม่พัน น้องสาวพัน หลวงตาผู้พิทักษ์ให้ความเคารพและวิชัย เพื่อนสมัยเด็กที่ซุกซนให้ไปค้ายาเสพติด ทั้งนี้นักแสดงที่เลือกมารับบทสำคัญนี้ส่วนใหญ่เป็นนักแสดงหน้าใหม่ ยกเว้น แม่พันและหลวงตาที่เลือกนักแสดงที่มีประสบการณ์มาร่วมงานด้วย การเตรียมงานอีกด้านที่จำเป็นคือการเลือกสถานที่ซึ่งพบว่า สถานที่หลัก ๆ ที่ต้องใช้ถ่ายทำภาพยนตร์เรื่องนี้ ได้แก่ เส้นทางรถไฟ บ้านเก่าพัน ต้นโพธิ์ และคุกสำหรับเส้นทางรถไฟนั้นในบทพระราชนิพนธ์ไม่มีการกล่าวถึง แต่คณะผู้ผลิตต้องการให้สมจริงที่สุดจึงปรับเปลี่ยนการส่งยาเสพติดให้ใช้เส้นทางรถไฟเป็นหลัก อีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นในการพัฒนาแบบคือ การแต่งกายและหน้าผมของนักแสดง ซึ่งในเรื่องนี้กำหนดเวลาในเรื่องเป็นพุทธศักราช 2546 ซึ่งเป็นปีที่มีการกวาดล้างคดียาเสพติดกันมาก และเป็นปีสุดท้ายที่มีการตัดสินประหารชีวิตด้วยการยิงเป้า การจัดการด้านการแต่งกายจึงต้องให้สอดคล้องกับช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์นั้นขึ้น

4. การประกอบสร้าง (Design construction) คือ การประกอบสร้างเป็นการผลิตผลงานจริง ซึ่งก็คือการลงมือถ่ายทำจริงซึ่งในระหว่างการประกอบสร้างมักมีปัญหาเกิดขึ้นในลักษณะต่าง ๆ ทำให้ผู้สร้างสรรค์ต้องแก้ปัญหาเหล่านี้ให้ผ่านพ้นจนประกอบสร้างงานศิลปะให้สำเร็จ สำหรับการประกอบสร้างภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายไปเสียแล้ว” นั้นปัญหาหลัก ๆ ที่ผู้สร้างสรรค์เผชิญคือการถ่ายทำแข่งกับเวลาบนรถไฟที่เดินทางจากสถานีจรัลราชไปยังชุมทางหนองปลาตุ๊ก ซึ่งจะต้องมีการวางแผนเป็นอย่างดีเพื่อให้การถ่ายทำเดินไปอย่างราบรื่นและทันเวลาที่รถไฟจอดลง ณ สถานีปลายทาง ปัญหาที่เกิดขึ้นอีกประการ คือ การกำกับอารมณ์ของนักแสดงซึ่งเป็นนักแสดงหน้าใหม่ ทำให้ต้องมีการถ่ายซ้ำหลายรอบ การถ่ายทำไม่เสร็จตามเวลาต้องย้ายไปถ่ายเพิ่มในวันต่อไป แต่ด้วยความรู้ด้านการบริหารจัดการของผู้สร้างสรรค์สามารถย้ายไปถ่ายเพิ่มในอีกวันหนึ่งโดยไม่กระทบต่อเวลาของการถ่ายทำที่วางไว้สำหรับวันถัดไป

5. การเก็บรายละเอียด (Design refinement) คือ การเก็บรายละเอียดเป็นขั้นตอนสำคัญที่ทำให้ผลงานศิลปะสมบูรณ์ ภายหลังจากถ่ายทำภาพยนตร์เสร็จสิ้นแล้ว การเก็บรายละเอียดของภาพยนตร์คือ การดำเนินการหลังการถ่ายทำ จะต้องนำภาพที่ได้ทั้งหมดมาตัดต่อเรียบเรียง

ให้ได้ใจความซึ่งจะเป็นขั้นตอนที่เสียเวลามากที่สุด หลังจากนั้นจะต้องนำไปทำเสียง ทำเทคนิคด้านภาพ เล็ก ๆ น้อย ๆ ทำสี และเตรียมการเพื่อนำไปฉาก สรุปได้ว่าขั้นตอนสำคัญคือ การตัดต่อภาพและเสียง โดยในส่วนของภาพนั้นนักศึกษาได้ดำเนินการเอง ส่วนเสียงได้รับความอนุเคราะห์จากบริษัทที่ดูแลงาน ด้านเสียงของกลุ่มกันตนา ได้แก่ บริษัท กันตนาซาวด์สตูดิโอ จำกัดช่วยดำเนินการให้จึงทำให้งานเก็บรายละเอียดมีความสมบูรณ์มากขึ้น

6. การนำเสนอผลงาน (Design presentation) คือ ผลงานศิลปกรรมย่อมมีรูปลักษณ์ แตกต่างกันไปตามสาขาวิชาและเฉพาะชิ้นงาน ซึ่งต้องนำผลงานมาเสนอให้สาธารณชน ได้ดูได้ฟัง ดังนั้นการนำเสนอผลงานจึงต้องมีวิธีการที่เหมาะสม สำหรับการนำเสนอผลงานภาพยนตร์สั้น เรื่อง “สายไปเสียแล้ว” โครงการฯ ได้จัดทำการเผยแพร่ผ่านกิจกรรมและสื่อแขนงต่าง ๆ ได้แก่การเผยแพร่ ภาพยนตร์ตัวอย่างขนาดสั้นความยาว 1.30 นาทีผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ Youtube และ Facebook การจัดฉายในโรงภาพยนตร์รอบปฐมทัศน์ ณ โรงภาพยนตร์พารากอนซีเนเพล็กซ์ สยามพารากอน โดยคณะผู้ดำเนินการโครงการฯ ได้จัดฉายภาพยนตร์รอบปฐมทัศน์และได้ทูลฯเชิญสมเด็จพระเทพรัตนราช สดุดาฯสยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรภาพยนตร์สั้นเฉลิมพระเกียรติเรื่อง “สาย ไปเสียแล้ว” ณ โรงภาพยนตร์พารากอนซีเนเพล็กซ์ ศูนย์การค้าสยามพารากอน และการจัดฉายในโรง ภาพยนตร์ KMM ผ่านโครงการภาพยนตร์ต่อต้านยาเสพติด

7. การประเมินผล (Design evaluation) โดยการประเมินผลควรวัดจากอย่างน้อย 3 กลุ่ม คือ ผู้ร่วมงานระดับบริหาร ผู้ร่วมงานระดับปฏิบัติการ ผู้ชมผลงาน สำหรับการประเมิน ผลภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายไปเสียแล้ว” ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ร่วมงานระดับบริหาร ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษา โครงการ ได้แก่ อาจารย์นนทรี นิมิบุตร สัมภาษณ์คณะผู้ผลิต ได้แก่ นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 3 และ 4 ของ สถาบันกันตนา และสำรวจความคิดเห็นของผู้ชมภาพยนตร์หลังจากได้รับชมภาพยนตร์สั้นทั้งเรื่องแล้ว พบว่าในส่วนของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจต่อผลงานที่ได้สร้างสรรค์ขึ้น ส่วนความคิดเห็นของผู้ชมนั้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับชมภาพยนตร์สั้นเรื่องสายไปเสียแล้วส่วนใหญ่เห็นว่า การสร้างสรรค์ ภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายไปเสียแล้ว” มีความเหมาะสมและสมจริง ทั้งในด้านการนำเสนอเนื้อหา เทคนิค การนำเสนอ ฉาก อุปกรณ์ประกอบฉาก เสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย ส่วนด้านเนื้อหานั้นกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า เนื้อหาทำให้ไม่คิดเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทำให้เห็นว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจะมีจุดจบที่ไม่ดี และ ภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นภาพยนตร์ที่ดีมีคุณค่าต่อสังคม ซึ่งก็สอดคล้องกับเจตนาของผู้สร้างสรรค์ที่ต้องการให้ เห็นถึง การสำนึกผิดของตัวละครหลักที่กว่าจะสำนึกผิดก็เป็นไปตามชื่อเรื่อง คือ สายไปเสียแล้ว

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายระดับความคิดเห็นที่มีต่อการผลิตภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายไปเสียแล้ว”

รายการ	ระดับความเห็น (n=00)						
	5	4	3	2	1	เฉลี่ย	ระดับ
1. เนื้อหาของเรื่องมีความเหมาะสมในการจัดทำเป็นภาพยนตร์	90 (42.3)	95 (44.6)	27 (12.7)	-	1 (0.5)	4.28	มากที่สุด
2. เทคนิคที่ใช้ในการถ่ายทำมีความสมจริงและเหมาะสม	82 (38.5)	100 (46.9)	29 (13.6)	1 (0.5)	1 (0.5)	4.23	มากที่สุด
3. นักแสดงที่คัดเลือกมาแสดงได้สมบทบาท	65 (30.5)	96 (45.1)	51 (23.9)	1 (0.5)	-	4.06	มาก
4. ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากมีความสมจริงและเหมาะสม	95 (44.6)	91 (42.7)	26 (12.2)	1 (0.5)	-	4.31	มากที่สุด
5. เสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายมีความสมจริงและเหมาะสม	92 (43.2)	102 (47.9)	18 (8.5)	1 (0.5)	-	4.34	มากที่สุด
6. การแต่งหน้านักแสดงมีความสมจริงและเหมาะสม	73 (34.3)	95 (44.6)	40 (18.8)	4 (1.9)	1 (0.5)	4.10	มาก
7. เสียงและดนตรีประกอบมีความไพเราะและเหมาะสม	61 (28.6)	101 (47.4)	49 (23.0)	2 (0.9)	-	4.04	มาก
8. ภาพที่น่าเสนอมีความสมจริงและเหมาะสม	91 (42.7)	96 (45.1)	22 (10.3)	3 (1.4)	1 (0.5)	4.28	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการผลิตภาพยนตร์สั้นทั้งในด้านของเนื้อหาของเรื่องมีความเหมาะสมในการจัดทำภาพยนตร์ ความสมจริงและเหมาะสมของเทคนิค ฉาก และอุปกรณ์ประกอบฉาก เสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย และภาพที่น่าเสนอในระดับมากที่สุด ส่วนเรื่องของการคัดเลือกนักแสดง การแต่งหน้านักแสดง และเสียงและดนตรีประกอบในระดับมาก

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายระดับความคิดเห็นที่มีต่อเนื้อหา ภาพยนตร์สั้นเรื่อง “หายไปเสียแล้ว”

รายการ	ระดับความเห็น (n=00)						ระดับ
	5	4	3	2	1	เฉลี่ย	
1. เนื้อหาภาพยนตร์ทำให้ตระหนักถึงภัยของยาเสพติด	125 (58.7)	61 (28.6)	24 (11.3)	1 (0.5)	2 (0.9)	4.04	มาก
2. เนื้อหาภาพยนตร์ทำให้ไม่คิดยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด	110 (51.6)	80 (37.6)	22 (10.3)	-	1 (0.5)	4.40	มากที่สุด
3. เนื้อหาภาพยนตร์ทำให้รู้ว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีจุดจบที่ไม่ดี	141 (66.2)	50 (23.5)	19 (8.9)	3 (1.4)	-	4.54	มากที่สุด
4. เนื้อหาภาพยนตร์ทำให้รู้ว่าไม่เพียงแต่ผู้เสพเท่านั้น ผู้ขาย ผู้ซื้อ ผู้ส่งต่างก็มีความผิดเช่นกัน	141 (66.2)	61 (28.6)	10 (4.7)	1 (0.5)	-	4.61	มากที่สุด
5. ภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นภาพยนตร์ที่ดีมีคุณค่าต่อสังคม	140 (65.7)	55 (25.8)	17 (8.0)	1 (0.5)	-	4.57	มากที่สุด

ในด้านความคิดเห็นต่อการนำเสนอเนื้อหาของภาพยนตร์สั้นเรื่องหายไปเสียแล้ว นั้น กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในทุก ๆ ด้านในระดับมากที่สุดทั้งความตระหนักถึงภัยของยาเสพติด ทำให้ไม่คิดยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ทำให้รู้ว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีจุดจบที่ไม่ดี ไม่เพียงแต่ผู้เสพเท่านั้นที่มีความผิด ผู้ซื้อ ผู้ขาย ผู้ส่งต่างก็มีความผิดเช่นกัน และภาพยนตร์สั้นเรื่องนี้ดีมีคุณค่าต่อสังคม นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทำการสอบถามเพิ่มเติมด้วยคำถามปลายเปิดถึงประโยชน์ที่ได้รับจากภาพยนตร์สั้นเรื่องนี้ กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า หลังจากที่ได้ชมภาพยนตร์เรื่องนี้แล้ว ทำให้ตระหนักถึงโทษของยาเสพติด ก่อนจะทำอะไรควรคิดให้รอบคอบเสียก่อนที่จะสายเกินไป ควรเลิกทำงานสุจริต ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน การได้มาซึ่งรายได้ที่ไม่สุจริตจะทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน การตอบแทนผู้มีบุญคุณทำได้หลายวิธีไม่ควรเลือกวิธีที่ไม่สุจริต

สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับชมภาพยนตร์สั้นเรื่องหายไปเสียแล้วส่วนใหญ่เห็นว่า การสร้างสรรค์ภาพยนตร์สั้นเรื่อง “หายไปเสียแล้ว” มีความเหมาะสมและสมจริง ทั้งในด้านการนำเสนอเนื้อหา เทคนิคการนำเสนอ ฉาก อุปกรณ์ประกอบฉาก เสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย ส่วนด้านเนื้อหานั้นกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเนื้อหาทำให้ไม่คิดยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ทำให้เห็นว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจะมีจุดจบที่ไม่ดี และภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นภาพยนตร์ที่ดีมีคุณค่าต่อสังคม ซึ่งก็สอดคล้องกับเจตนาของผู้สร้างสรรค์ที่ต้องการให้เห็นถึง การสำนึกผิดของตัวละครหลักที่กว่าจะสำนึกผิดก็เป็นไปตามชื่อเรื่อง คือ หายไปเสียแล้ว

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงในการดัดแปลงสารผ่านสื่อในกรณีของภาพยนตร์สั้น “สายไปเสียแล้ว” คือ (1) สารสำคัญของเรื่อง ผู้พัฒนาบทจะต้องอ่านเนื้อหาและดึงเอาสาระสำคัญที่ต้องการจะสื่อกับผู้ชมออกมาให้ได้ (2) ความสมจริงในการออกแบบงานสร้างโดยต้องนำจินตนาการของผู้เขียนที่ถ่ายทอดเป็นตัวหนังสือนำเสนอเป็นภาพในภาพยนตร์ ผู้พัฒนาบทและผู้ออกแบบงานสร้างต้องทำให้ผู้ชมภาพยนตร์เชื่อว่าเรื่องราวที่นำเสนอในภาพยนตร์มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งในความสมจริงนี้คือ การแปรจินตนาการของผู้ประพันธ์ที่ถ่ายทอดไว้ในบทประพันธ์ดั้งเดิมออกมาเป็นภาพบนจอภาพยนตร์โดยจะต้องเก็บทุกประเด็นของเรื่องจากบทประพันธ์เดิมให้ครบถ้วน และ (3) ความเข้าใจในธรรมชาติของสื่อที่จะทำการแปลงสาร สื่อแต่ละประเภทมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงไม่สามารถยึดตามเรื่องเดิมได้ทั้งหมด ต้องมีการดัดแปลงเนื้อหาให้สอดคล้องกับธรรมชาติของสื่อใหม่ที่จะนำเสนอด้วย

โครงการผลิตภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายไปเสียแล้ว” ทำให้นักศึกษาได้ฝึกประสบการณ์จริงหลังจากได้เรียนรู้ทฤษฎีด้านการกำกับภาพยนตร์ทำให้นักศึกษาได้เข้าใจระบบการทำงานในกองถ่ายทำภาพยนตร์ได้ดีขึ้น ซึ่งองค์ความรู้ใหม่ที่นักศึกษาได้รับจากโครงการผลิตภาพยนตร์ครั้งนี้สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งพบว่าการทำงานทุกครั้งย่อมมีอุปสรรคและความล้มเหลวเกิดขึ้น หากเราลดความมั่นใจในการทำงานลงบ้างเล็กน้อย จะทำให้เราสามารถก้าวผ่านอุปสรรคและนำความล้มเหลวนั้นมาเป็นประสบการณ์เพื่อการทำงานในอนาคต

2. บทภาพยนตร์เป็นส่วนที่สำคัญที่สุดในการผลิตภาพยนตร์ หากบทไม่เสร็จสมบูรณ์ ขั้นตอนการเตรียมงานการถ่ายทำอื่น ๆ จะเกิดขึ้นไม่ได้ และแม้จะเป็นผู้เขียนบทภาพยนตร์ที่มีความสามารถมากเพียงใดก็ตาม ก็จำเป็นที่จะต้องนำบทไปให้ผู้เกี่ยวข้องพิจารณาและไม่มีทางที่จะไม่ต้องปรับแก้เลย อาจต้องมีการปรับแก้เพื่อความเหมาะสมในอีกหลายร่างกว่าจะสมบูรณ์พร้อมถ่ายทำ ดังนั้นจึงควรมีการทำงานล่วงหน้าเพื่อที่จะสามารถควบคุมเวลาในการผลิตภาพยนตร์ได้

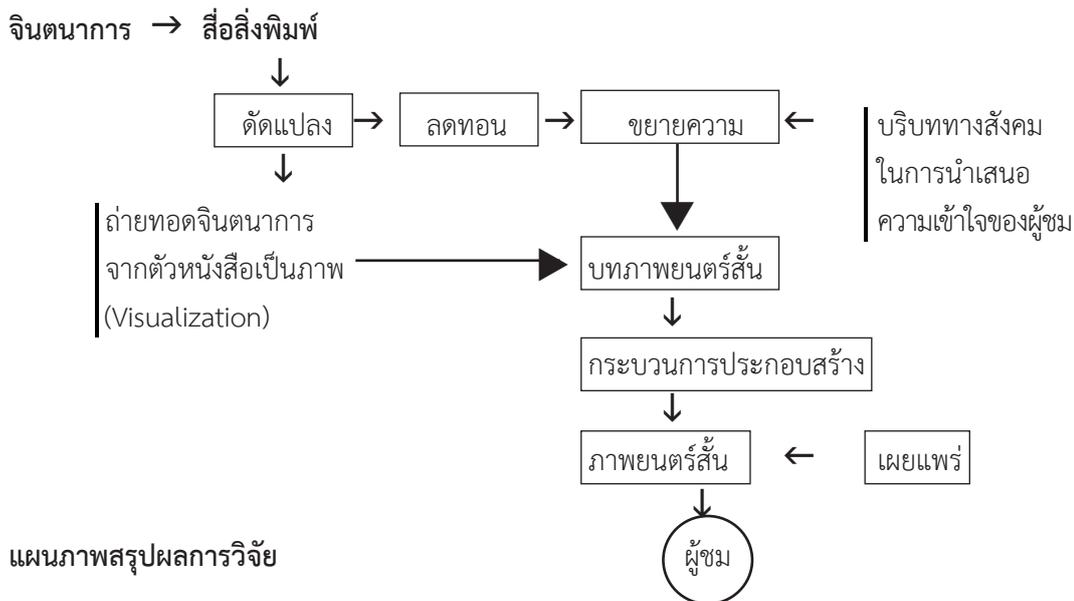
3. การกำกับตัวเอง ผู้กำกับภาพยนตร์เรื่องนี้มีความเห็นว่าสิ่งที่ยากที่สุดในการทำงานครั้งนี้คือการกำกับตัวเอง กล่าวคือ เราจะเล่าเรื่องราวให้คนอื่นเข้าใจได้อย่างไร จะทำให้นักแสดงเข้าใจสิ่งที่เราต้องการสื่อสารและสื่อสารออกไปให้ตรงกับความต้องการของเรามากที่สุด

4. การดัดแปลงสารผ่านสื่อ เนื้อหาที่ดีต้องมีศักยภาพในการแพร่ขยายไปยังสื่ออื่น ๆ เพื่อขยายประสบการณ์ให้กับผู้ชม เนื้อหาที่ดีต้องมีความสามารถในการเล่าเรื่องต่อเนื่อง มีความหลากหลาย สามารถขยายดัดแปลงเป็นฉบับต่าง ๆ ได้มากมาย นักเล่าเรื่องข้ามสื่อต้องหาประเด็นสำคัญในการนำเสนอให้พบ เพราะแม้ว่าสื่อจะแตกต่างกันแต่เนื้อหาสาระหลักจำเป็นที่ต้องคงไว้ โดยอาจทำการปรับเปลี่ยนหรือดัดแปลงเนื้อหาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เนื้อหาหลักเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทและธรรมชาติของสื่อที่จะนำเสนอ

5. หลักสูตรที่ได้ศึกษามาเป็นประโยชน์ต่อการนำมาปรับใช้ในการลงมือทำงานจริง หากจะเพิ่มเติมควรเพิ่มเติมด้านการออกแบบงานสร้างโดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับแนวคิด Visualization รวมไปถึงบริหารจัดการด้านการเงิน บัญชีและภาษีเพื่อการดำเนินงานจัดการงบประมาณการผลิตภาพยนตร์ต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

กระบวนการสร้างสรรค์โดยดัดแปลงบทพระราชนิพนธ์เรื่อง “สายไปเสียแล้ว” เป็นภาพยนตร์สั้นสามารถนำมาวิเคราะห์ตามแนวทางการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ 7 ขั้นตอนของศาสตราจารย์กิตติคุณ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ เมื่อนำแนวทางการวิเคราะห์ขั้นตอนการทำงานศิลปะเชิงสร้างสรรค์มาวิเคราะห์กับกระบวนการผลิตภาพยนตร์ทั่วไปจะพบว่า กระบวนการทำงานศิลปะเชิงสร้างสรรค์มีความคล้ายคลึงกับกระบวนการผลิตภาพยนตร์ซึ่งจัดได้ว่าเป็นงานศิลปะประเภทหนึ่ง โดยขั้นตอนการพัฒนาเปรียบได้กับ

การกำหนดแนวคิดและการออกแบบร่างของศาสตราจารย์กิตติคุณ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ และประเด็นความคิดของศาสตราจารย์กิตติคุณปรีชา เกาทอง ซึ่งในขั้นตอนนี้จะเป็นการวางแนวคิดในการนำเสนอภาพยนตร์สั้นว่าจะมุ่งเน้นไปที่ประเด็นใดเป็นหลัก

ลำดับต่อมาคือขั้นเตรียมการก่อนการผลิตเปรียบได้กับการออกแบบร่างและการพัฒนาซึ่งจัดอยู่ในกระบวนการของการวางรูปแบบ โดยในขั้นนี้จะเป็นการเขียนบท การกำหนดงบประมาณ การคัดเลือกนักแสดง การจัดหาสถานที่และการออกแบบเครื่องแต่งกายและหน้าผม ขั้นการถ่ายทำคือการประกอบสร้างและการวางเนื้อหาสาระ ซึ่งเป็นการเริ่มลงมือถ่ายทำจริงและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการถ่ายทำ ขั้นหลังการถ่ายทำคือการเก็บรายละเอียด คือกระบวนการตัดต่อภาพและเสียง และขั้นเผยแพร่คือการนำเสนอและการประเมินผล คือการนำภาพยนตร์ไปจัดฉายตามช่องทางต่าง ๆ ได้แก่ โรงภาพยนตร์ สถานีโทรทัศน์และสื่อออนไลน์รวมถึงการประเมินความรู้สึกของผู้ชมหลังได้รับชมภาพยนตร์แล้ว ในด้านกระบวนการดัดแปลงบทพระราชนิพนธ์ วิธีการที่คณะผู้ผลิตภาพยนตร์นำมาประยุกต์ใช้สอดคล้องกับแนวคิดการดัดแปลงเรื่องเล่าข้ามสื่อของ Henry Jenkins ที่ว่า การนำเรื่องเล่าเดียวกันจากสื่อหนึ่งมาเล่าซ้ำในอีกสื่อหนึ่ง ซึ่งเมื่อจะนำไปเผยแพร่ในอีกสื่อหนึ่งจะต้องมีการตีความเพิ่มเติม และสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการดัดแปลงเนื้อหาข้ามสื่อ คือ จากนวนิยายไปสู่แผ่นฟิล์มภาพยนตร์ นิยายเป็นการจินตนาการผ่านตัวหนังสือ ผู้กำกับศิลป์หรือผู้ออกแบบงานสร้างต้องขยายและเพิ่มเติมในส่วนนี้ลงในกระบวนการสร้างสรรค์ภาพให้ปรากฏ ให้สอดคล้องกับสิ่งที่ผู้ประพันธ์ได้จินตนาการไว้ การดัดแปลง (Adaptation) และการเพิ่มส่วนขยาย (Extension) เป็นสองขั้นที่ผู้สร้างสรรค์ภาพต้องหาจุดกึ่งกลางให้พบ

สรุปได้ว่าผู้ดัดแปลงต้องคงหัวใจสำคัญของเรื่องไว้และขยายความเพิ่มเติมหรือลดทอนเนื้อหาบางส่วนเพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติของสื่อใหม่ที่ต้องการนำเสนอ ผู้เขียนบทต้องคำนึงถึงเวลาที่จะนำเสนอให้พอเหมาะกับการดำเนินเรื่องและการครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการให้ครบ โดยต้องคำนึงว่า ตัวละคร ฉากและบทสนทนาไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ผู้จัดทำบทต้องจินตนาการเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ โดยต้องเคารพบทประพันธ์เดิม และภาพยนตร์เน้นการนำเสนอด้วยภาพไม่สามารถอธิบายรายละเอียดได้เท่าหนังสือจึงต้องมีการปรับบทสนทนาให้เหมาะแก่การแสดง การดัดแปลงเรื่องสั้นไปเป็นภาพยนตร์สั้นยังสะท้อนให้เห็นถึงสัมพันธ์ซึ่งเป็นเรื่องของการเชื่อมโยงเนื้อหาจากตัวบทหนึ่งไปสู่อีกตัวบทหนึ่ง หากตัวบททั้งสอง คือตัวบทต้นทางและตัวบทปลายทาง มีลักษณะหรือองค์ประกอบที่คล้ายคลึงกัน การเชื่อม

โยงก็อาจทำได้โดยง่าย เช่น ในการเชื่อมโยงเนื้อหา ระหว่างนิยายกับสื่อประเภทอื่นอย่าง ภาพยนตร์ และละครโทรทัศน์เนื่องจากสื่อทั้งสามชนิดมีองค์ประกอบบางอย่างที่คล้ายคลึงกัน เช่น มี โครงเรื่อง ฉาก ตัวละคร ความขัดแย้ง มุมมอง เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดการดัดแปลงเนื้อหาของ Henry Jenkins ที่ว่าการเล่าเรื่องข้ามสื่อต้องมีเรื่องที่ดี มีพลังและมีศักยภาพในการแพร่ขยายไปยังสื่ออื่น ๆ ได้มีพลังในการแชร์และผลักดันประสบการณ์ให้ผู้คน และเนื้อหาที่ดีต้องมีความสามารถในการเล่าเรื่องอย่างต่อเนื่องและมีความหลากหลาย มีความสามารถขยายดัดแปลงเป็นฉบับอื่น ๆ ได้มากมาย และเนื้อหาที่ดีต้องสร้างความรู้สึกอินลงไปในหัวใจและแก่นแท้ของความรู้สึกนึกคิดของผู้รับสาร แทรกซึมเข้าไปในกิจวัตรประจำวัน ให้ผู้บริโภคสามารถฝังตัวเสพเรื่องนั้นได้เสมือนตัวเขาเป็นส่วนหนึ่งและเมื่อเขาออกจากการรับชมเรื่องนั้นแล้วเรื่องนั้นก็ยังมีส่วนทำให้เขาสามารถใช้ได้ในกิจวัตรประจำวัน

ในด้านองค์ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงรายวิชาสำหรับหลักสูตรการผลิตภาพยนตร์ ในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเทคนิคการผลิตนั้นทางสถาบันกัณตนาามีรายวิชาในการให้ความรู้มากพอ สามารถเตรียมให้นักศึกษาก้าวเข้าสู่การทำงานได้อย่างมืออาชีพ สิ่งที่ควรเพิ่มเติมคือด้านการจัดการการเงิน การบัญชี ภาษี และกฎหมายซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องทุกกองจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบของทางราชการ รวมไปถึงความรู้รอบตัวโดยเฉพาะสภาพเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศเหล่านี้จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญซึ่งเคยมีประสบการณ์การทำงานในกองถ่ายมาบรรยายเสริมให้นักศึกษาได้รับความรู้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับการทำงานจริง

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับประเด็นยาเสพติดให้มากโดยควรส่งเสริมให้มีการผลิตสื่อบันเทิงเพื่อกระตุ้นให้ประชาชนตระหนักรู้ถึงพิษภัยของยาเสพติดและร่วมกันเฝ้าระวังปัญหาเสพติดไม่ให้เกิดขึ้นกับเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติ
2. รัฐบาลควรกำหนดบทลงโทษต่อผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้หนักและไม่ควรให้มีการลดหย่อนโทษกับผู้กระทำความผิดในข้อหานี้
3. โรงเรียนควรนำเสนอบทเรียนที่กระตุ้นจิตสำนึกด้านยาเสพติดในทุกภาคการศึกษาโดยแทรกซึมไปในทุกรายวิชาเพื่อปลูกฝังให้เยาวชนรู้ถึงอันตรายของยาเสพติดในทุก ๆ ด้าน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. นอกจากการศึกษาการดัดแปลงเนื้อหาสื่อจากเรื่องสั้นเป็นภาพยนตร์แล้วควรทำการศึกษากระบวนการดัดแปลงสารผ่านสื่อประเภทอื่นนอกจากภาพยนตร์สั้น อาทิ การดัดแปลงจากละครวิทยุมาเป็นละครโทรทัศน์ การดัดแปลงจากละครโทรทัศน์เป็นภาพยนตร์ การดัดแปลงเนื้อหาจากเรื่องเล่าเอเชียเป็นเรื่องเล่าฝั่งตะวันตก เป็นต้น
2. การวิจัยเชิงสร้างสรรค์จัดเป็นงานวิจัยแขนงหนึ่งซึ่งสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้กับสาขาวิชาด้านศิลปกรรมศาสตร์และนิเทศศาสตร์ได้ นอกจากการผลิตภาพยนตร์แล้ว การผลิตสื่อบันเทิงแขนงอื่น ๆ สามารถจัดเป็นการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ได้ โดยสามารถถ่ายทอดแนวคิด วิธีปฏิบัติงาน ประสบการณ์การแก้ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการผลิตสร้างสรรค์ชิ้นงานมาให้ผู้สนใจได้รู้และพัฒนาเป็นองค์ความรู้ในเชิงแนวคิด ทฤษฎีใหม่ ๆ ได้ ดังนั้นงานวิจัยในอนาคตจึงอาจทำการศึกษากระบวนการสร้างสรรค์สื่อบันเทิงอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาด้านการจัดการสื่อบันเทิงต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- คณะศิลปกรรมการผลิตสื่อ สถาบันกันตนา. (2559). *เบื้องหลังภาพยนตร์ “สายไปเสียแล้ว”* [วีดิทัศน์]. นครปฐม: สถาบันกันตนา
- คณะศิลปกรรมการผลิตสื่อ สถาบันกันตนา. (2559). *สรุปผลการดำเนินโครงการผลิตภาพยนตร์สั้นเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เรื่อง สายไปเสียแล้ว*. นครปฐม: สถาบันกันตนา.
- ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์ และคณะ. (2543). *นิเทศศาสตร์กับเรื่องเล่าและการเล่าเรื่อง*. กรุงเทพมหานคร: โครงการสื่อสันติภาพ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาม เชื้อสถาปนศิริ. (2558). เล่าเรื่องข้ามสื่อ. *วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรม* นิต้า, 2(1), 59-88.
- ปรีชา เกาทอง. (2557). แนวทางการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการสร้างสรรค์ศิลปะวิชาการ. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 19(2), 5-11.
- วิษณุตม์ ปุชิตาการ. (2556). *สัมพันธ์บทข้ามสื่อและข้ามวัฒนธรรมเรื่อง “ริง” ในนวนิยาย ภาพยนตร์ ละคร โทรทัศน์ และหนังสือการ์ตูน*. วิทยานิพนธ์ปริญญา นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2559). *การวิจัยศิลปกรรมศาสตร์. รายงานการประชุม การประชุมวิชาการงานวิจัยนาฏกรรมแนวสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ภาษาอังกฤษ

- Cleve, B. (2006). *Film production management* (3rd ed.). Amsterdam: Elsevier/Focal Press.
- Dicéanu, M. (2013). Adaptations: Primitive Transmedia Narratives? In Crossing Channels, Crossing Realms: Immersive Worlds and Transmedia Narratives, ed. Natalie Krikowa and Shawn Edrei (e-book). Oxford: Inter-Disciplinary Press.

ออนไลน์

- Jenkins, H. (2017). Adaptation, Extension, Transmedia. *Literature/Film Quarterly*, 45(2). Retrieved from http://www.salisbury.edu/lfq/_issues/first/adaptation_extension_transmedia.html
- _____. (2007). *Transmedia Storytelling 101*. Retrieved from http://henryjenkins.org/2007/03/transmedia_storytelling_101.html.
- Tripp, D. (2005). *Action research: a methodological approach*. Retrieved from http://www.scielo.br/pdf/ep/v31n3/en_a09v31n3.pdf